

ANKARA YHT KAZASINDAN HAREKETLE MÜHENDİSLERİN GÜNCEL TOPLUMSAL SORUMLULUKLARI

Haşim Aydınçak - *Elektrik Mühendisi*

hasim.aydincak@gmail.com

KAZA VE SONRASI :

13 Aralık 2018 tarihinde Ankara-Konya seferini yapan Yüksek Hızlı Tren`in (YHT) Ankara`da Marşandiz`de karşı yönden gelen kılavuz trenle kafa kafaya çarpışması nedeniyle 9 yurttaşımız hayatını kaybetti, 86 yurttaşımız da yaralandı. Aynı gün, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası (BTS) ortak basın açıklaması yaparak, kazaya ilişkin olarak, üzüntülerini ve değerlendirmelerini kamuoyu ile paylaştı. Açıklamalarında "olay yerinden ilk gözlemlerimiz ve kazanın yaşandığı hatta ilişkin bilgilerimiz, facianın demiryolu hattında bulunması gereken sinyalizasyon sistemlerinin hazır durumda bulunmamasından kaynaklandığını göstermektedir. Söz konusu sinyalizasyonun devrede olmaması, hatlar üzerindeki trafiğin manuel haberleşme yoluyla yönlendirilmesini zorunlu kılması faciaya davetiye çıkarmıştır." denildi. Devamında ise "buradaki temel sorun insan hatası değildir, sorun insan hatalarını bertaraf edecek ve tren işletilmeye alınmadan önce tamamlanması zorunlu altyapı sistemleri hazır olmadan hızlı trenin çalıştırılmasına göz yumun anlayış sorunudur. Bunun sorumlusu da 16 yıldır ülkeyi idare eden AKP, bu anlayışın sahibidir." denildikten sonra AKP'nin, iktidarda bulunduğu 16 yıl boyunca hayata geçirdiği tüm projelerde insan haya-

tı ve kamusal çıkarlar yerine, siyasi menfaatlerini ve sermayenin ihtiyaçlarını gözettiğine vurgu yapılmıştır. Akla, bilime ve mühendislik anlayışına dayanmayan, günü kurtarmaya yönelik projelerin, siyasi şov uğruna, özellikle seçim dönemlerinde alelacele hayata geçirildiği, güvenliği riske atan eksiklerine rağmen işletmeye alındıkları belirtilmiştir.

Medyada bu YHT Kazası ile ilgili haberler paralelinde "Son 15 yılın Ölümlü Tren Kazalarına" ilişkin bilgiler de kamuoyuna hatırlatıldı. 1-3 can kaybı olan kazaların yanısıra listede yer alan 41 can kaybı,89 yaralı olan Pamukova Kazası; 8 can kaybı,88 yaralı olan Gebze Kazası; 9 can kaybı,37 yaralı olan Kütahya Pamukkale Ekspresi Kazası; ve yine 2018 yılı 8 Temmuzundaki 25 can kaybı,318 yaralı olan Çorlu Kazası gibi kazalar ne kadar vahim bir tablo ile karşı karşıya olduğunu gözler önüne serdi.

9 can kaybı,86 yaralının olduğu Ankara Kazası, önceki kazaların ve TCDD'nin durumunun, özellikle sinyalizasyon eksikliğiyle YHT'nin çalıştırılıyor olması sorgulamalarını tırmandırdı.

Bu sorgulamalar karşısında 14.12.2018 tarihinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Cahit Turhan, kazanın sinyalizasyon sistemi eksikliğinden kaynaklandığı yönündeki eleştirilerle ilgili şunları söyledi: "Sinyalizasyon sistemi demiryolu sistemi için olmazsa olmaz değil. Bu sistemin olmamasından dolayı demiryollarında işletme yapılamaz diye bir şey yok. ... Kazadan sonra 'Sinyalizasyon olmadığı için bu kaza oldu' gibi değerlendirme yapanlar, doğru bir değerlendirme yapmıyor." Bütün bilimsel ve teknik gereklilikler ve konuyu irdeleyen bilim adamları, tersine, YHT için sinyalizasyonun zorunlu olduğunu belirtiyor olmalarına; nitekim demiryolu sistemlerinin projelendirilmelerinde ve ihalelerinde bu zorunluğun gereği sinyalizasyon sistemlerine de yer verilmiş olmasına rağmen bu sistemler kurulmadan tesislerin işletme-

ye alınmış olmaları gerçeği karşısında, bakanın bu değerlendirmeleri, nasıl acınası bir durumda olduğunu göstermektedir. Bakanın yıllardır angaje olduğu siyaset ve çıkar ilişkilerinin, O'nu sahip olması beklenen bilimsel, teknik ve ahlaki donanımlardan ne kadar uzaklaştırdığı görülebilmektedir. Bu kadar çok can kaybına yol açan demiryolu olaylarının, aslında, ihmallerden, bilmezlikten - cahillikten ileri gelmediği; ticari ve siyasi çıkar hesaplarına bağlı olarak ortaya çıkmış örgütlü - kasıtlı tutumların yol açtığı sonuçlar olduğu anlaşılmaktadır.

Bakanın, gerçekleri gizleyici bu tutumu karşısında EMO Yönetim Kurulu, 18.12.2018 tarihinde, yayınladığı bildiriyle Bakanın ve TCDD Genel Müdürünün istifası ile sinyalizasyon başta olmak üzere demiryolu seferlerinin güvenli bir şekilde yapılabilmesi için gereken altyapı eksikliklerinin acilen tamamlanmasını istemiştir.

Tabii, yaşanarak görüldüğü gibi, kimse istifa etmek gibi bir erdemi göstermedi. Yurttaşlarımızın can ve mal güvenliğini tehlikeye atmakta olan işletmeciliğe aynen devam ediliyor..

Bu arada CHP Grup Başkan Vekili Özgür Özel'in soru önermesine verdiği yanıtta Bakan " 2018 yılında meydana gelen 8 ölümlü kazanın 4'ünün tamamlanan tahkikatında "TCDD'nin kusurunun bulunmadığını, diğer 4 kazanın tahkikatının sürmekte olduğunu belirtti. Bu yanıt karşısında Özgür Özel, "Tahkikatı tamamlanan 4 kazada TCDD'nin kusurunun bulunmamış olduğu, yapılan tahkikatların ne kadar güvenli olduğu sorusunu akıllara getirmektedir" dedi.

Ölümlü kazaların soruşturma - yargı süreçlerine bakıldığında bu soruşturmaların ve yargılamaların yıllarca sürdüğü; TCDD'yi kusursuz gösterecek rapor elde edinceye kadar Bilirkişi Raporlarının tekrarlatıldığı (Bir olayda 5 Rapor alındığı bilinmektedir); kurumun suçlanması yerine bir - iki makinist ve makasçının küçük cezalar alması sağlanarak dosyaların kapatılması hedeflendiği görülebilmektedir.

MÜHENDİSLERİN GÜNCEL TOPLUMSAL SORUMLULUKLARI

Bu YHT kazası benzeri can yakan olayların akabinde, kamuoyunda, konunun teknik gereklilikleri yönünden sorgulanması, mühendislerin süreçteki konumlanışlarının irdelenmesi gündeme gelmektedir.

Mühendisler olarak bizler ve ODA - TMMOB olarak

örgütlerimiz de kendi duruşumuzu yeniden gözden geçiririz: bilimi ve tekniği halkın hizmetine verme, kamunun yararını koruma azmini artırmaya ve meslektaşlarımızın etik değerlerine sahip çıkmaları yönünden denetlemeye - yönlendirmeye - teşvik etmeye- yüreklendirmeye çalışmaktayız.

Teknik olarak hayati öneme sahip olduğu bilinmesine rağmen, mühendisler YHT'nin sinyalizasyon sistemi olmaksızın işletilmesine nasıl rıza gösterirler? Bilirkişi raporlarındaki saptırmalara mühendisler nasıl alet olur veya göz yumarlar? ... Bu sorular çoğaltılabilir. Ama böylesi soruların ucu boşta kalmaktadır. Çünkü artık mühendislerin de örgütlerinin de böylesi sorular karşısında doğruların etkin güç olabilmesini sağlama kapasiteleri sıfırlanmaktadır.

Eskiden mühendisler çalıştıkları ortamda kamunun çıkarını ve güvenliğini ihlal eden bir durumun farkına vardıklarında (kişisel bir kahramanlık gösterisine gerek kalmaksızın) bu durumu örgütlerine aktarırlar; örgütleri de daha kapsamlı ve sistemli bir şekilde böylesi bilgileri dayanaklarıyla kamuoyu ile paylaşarak önleyici - etkin bir güç oluşturmaya çalışırdı. Saptanan gerçeklerin çeşitli medya mecraları üzerinden en geniş kitlelere ulaştırılabilmesi mümkündü. Paylaşılan gerçekler doğrultusunda harekete geçebilecek basın ordusu vardı; Meslek Örgütleri - sendikalar, dernekler vardı; akademisyenler - üniversiteler vardı; yargı, Danıştay, Sayıştay, TBMM ... vardı. Bugün ise bütün bunlar devre dışı - etkisiz durumda. Hiç bir denetim ve hesap sorma mercii etkin değil.

Projesinde olduğu halde sinyalizasyon sistemini yaptırmayan, bu sistem olmadan, siyasi şov ve rant hesaplarıyla, eksik hattı bile işletmeye açan, sırf bu eksiklik yüzünden yaşanmış feci kazada 9 can kaybı ve 86 yaralının acısı yürekleri dağlamışken (bilmezlikten değil) gerçek dışı olduğunu bile bile - bilinçli art niyetli bir çarpıtma olarak "Sinyalizasyon olmazsa da

olur” diyen bir Bakanın ve TCDD Genel Müdürünün olduğu yerde herhangi bir mühendisin “Sinyalizasyonu olmadığı için ben bu hattı çalıştırmıyorum” diyebilme şansı olabilir mi! Kazara demiş olsa bile o’nu orada bir dakika kimse tutar mı – yaşatır mı?

Kimse kahramanca çıkışlar yapmadıkları varsayımlarıyla mühendisleri yargılamaya kalkmasın. Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, 15 Temmuz Darbe gecesini anlatırken, Arkasında Orduları bulunan bir Genel Kurmay Başkanı olarak kahramanlığını (!) “Kafanıza tabanca dayanmışken Hayır diyebilecek kaç kişi var” diyerek anlatmaya çalışıyor. Oysa O tabanca Mühendislerin kafasına her gün dayalı bulunmaktadır: “İşini kaybetme “ tehdidi olarak, kendisi ve ailesinin açlığa mahkum edileceği – ömür boyu bir daha bir yerde çalışmasına müsaade edilmeyeceği tehdidi olarak, FETO’cülük ve/veya terörist suçlamasıyla hapsedilebileceği tehdidi olarak, aile fertlerine zarar verileceği tehdidi olarak ... Örneğin bir mühendis meslektaşımız, en kibar görünümlü, şöyle bir tehditle karşılaşabilmektedir : “ Of of ... Yetişkin bir kızım var, biliyorum senin de yetişkin bir kızın var. Kız babası olarak geceleri gözüne uyku girmiyor. Serserinin biri çıkar da bir kötülük ederse diye uyuyamıyorum. Eminim sen de geceleri uyuyamıyorsundur ...” Çetelerin, barış yanlılarının ve akademisyenlerin kanlarıyla düş alma tehdidi savurduğu ve devlet tarafından korunulup teşvik edildiği günlerden geçiyoruz ...

Tek adam diktatörlüğünün oluşturduğu yağma ve talan ortamında gerçeklerin dillendirilmesinin yolları tıkanmaktadır. 10 yaşındaki bir çocuğun ölümünden sonra şarbon teşhisi konmuş insanlar ve sağlık durumları ile ilgili bir basın açıklamasını ancak Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Veteriner Hekimler Odası, Diyarbakır Diş Hekimleri Odası, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Diyarbakır Şubesi (SES) bir araya gelerek yapabildikleri hatırlanmalıdır. Bir araştırmada tespit edilen “kansere eden ürünler” listesini Sağlık Bakanlığının gizlemeye kalkması üzerine “Türkiye’yi kansere eden ürünleri devlet gizledi, biz açıklıyoruz! İşte zehir listesi!” diyerek listeyi yayınlayan Yrd. Doç. Dr. Bülent Şık hakkında 5 yıldan 12 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldığı bilinmelidir... Talan düzenine aykırı her ses susturulmak istenmekte, işkence ve eziyet edilmekte, adli kurumlar eliyle (hukuki görüntü verilerek) sorgusuz -sualsiz içeri atılmakta uzun süre esir tutularak hayattan koparılma – yıldırmak istenmektedir. İnsanlar buna rağmen yılmadığından, geçen hafta içinde, İstanbul adliyesinin bir mahkemesi, yıldırma baskılarına ürkütücü yeni bir boyut daha kattı: (Kendi söylediklerine karşı çıkışı,

akla aykırı görme küstahlığıyla) Mahkeme, sözlerini beğenmediği avukatın akıl sağlığının tespiti için onun Bakırköy Akıl Hastanesinde üç hafta müşahade altında tutulması kararı verdi. Bu akıllara zarar mahkeme kararı ancak İstanbul Barosu avukatlarının adliyedeki geliştirdikleri ortak karşı duruşla püskürtülebildi.

Bütün kurumlarıyla rejim çökertilmiştir. Bir İslamcı Faşizm hayatımızın her alanını tahakküm altına almaktadır. Her kesimden halkın ortak demokratik mücadelesiyle toplumsal yapılanma yeniden örülmelidir. Hal böyle olunca “Gelenen şu aşamada mühendislik artık herhangi bir meslek olmaktan öte bir anlam taşımaktadır. Teknoloji dünyanın geleceğini belirliyor. Mühendis de o teknolojinin çok önemli elemanlarından biridir. İşte bunun için o dünyaya karşı sorumludur.” diye tanımlamamız karşı karşıya olunan sorunları ve Mühendislerin görevlerini tanımlamakta yetersiz kalabilmektedir. Mühendis olarak sahip olduğumuz donanımla dünyayı kavrama gücümüzü ve aydın kişiliğimizi sadece teknoloji yoğun bir hayatın belirlenmesiyle ve uygulanmasının temini ile sınırlandıramayız. Ve üstelik de tek başına Mühendislerin üstesinden gelemeyeceği büyük sorunlarla karşı karşıyayız.

Tüm kurum ve kuruluşlarıyla barıştan, bağımsızlıktan, özgürlükten, haktan -eşitlikten- insan haklarından - adaletten yana, üreten, hakça tüketen, bilimden ve sanattan yana - sanat ve kültürel yaratıcılık kanalları açık, sevgi ve güven fıskıran ... bir ülkeyi yeniden kurmak zorundayız. Bu, ancak tüm toplum kesimlerinin ortak -birleşik – demokratik mücadelesinin güçlendirilmesiyle mümkün olabilecektir. Mühendis, birey olarak da örgütsel olarak da bu mücadele ortamında en aktif biçimde yer aldığı ölçüde, kendi gücünü ve direnişini diğer direnen birey ve odakların gücüyle birleştirebildiği ölçüde kendisinden beklenen güncel ve tarihsel sorumluluklarını yerine getiriyor olacaktır. İçinde bulunulan Yerel Yönetimler Seçim Süreci, bu ortak mücadelenin güçlendirilmesi açısından önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Ortak mücadeleye güç katacak kesimlerin birbirleriyle kaynaşabilmeleri ve daha güçlenilen evrelere geçilebilmesine katkı verici olmalıdır. Mühendisler ve örgütleri, bu süreçte, hem kendilerinin hem de ortak mücadele paydaşlarının moral ve güvenini haliyle gücünü artırıcı yöndeki yapıcı tutumlar içinde olmalıdır. Unutulmamalıdır ki güç, kendi örgütsel mücadelemizdedir.